

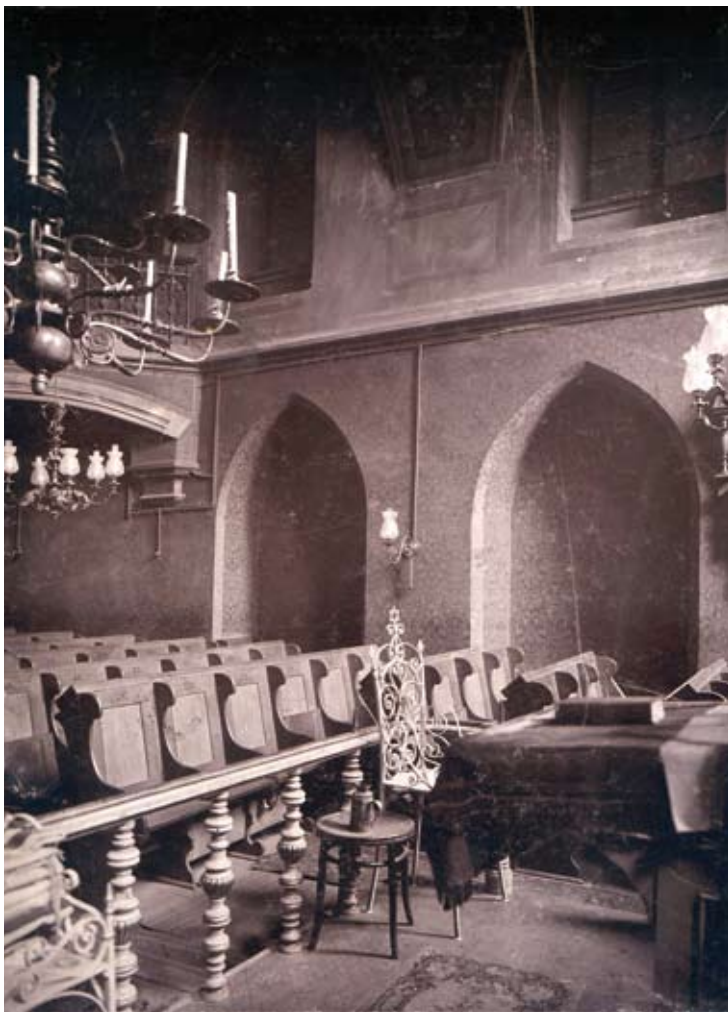
Fragment macewy na dawnym cmentarzu żydowskim przy ul. Głogowskiej,
fot. P. Skórnicki, 2012 r.

Zabytki żydowskie w Poznaniu

SYNAGOGI

Stara Synagoga (Alte Betschule) – nieistniejąca

Według zapisanej w XIX wieku tradycji najstarsza synagoga w Poznaniu, zbudowana może w XIV wieku, stała przy skrzyżowaniu ulic Szewskiej i Dominikańskiej, w miejscu, w którym później powstała tzw. Synagoga Gminy Braci. Na przełomie XV i XVI wieku wewnątrz kwartału wyznaczonego przez obecne ulice: Żydowską, Mokłą i Wroniecką zbudowano tzw. Starą Synagogę, przy której funkcjonowała szkoła talmudyczna kierowana przez rabinów Mojżesza z Halle i Izaaka Menza z Bambergu. Wzniesiono ją z cegły i kamienia i do XIX wieku pozostawała nieotynkowana. Jej wnętrze stanowiła

Wnętrze Starej Synagogi (Alte Betschule) przy ul. Żydowskiej,
fot. z początku XX w. S. Jaffé. Ze zb. BU.

jedna sala z ostrołukowymi oknami w górnej części ścian północnej i południowej. Pomędzy 1550 i 1564 rokiem do tejże sali dobudowano przedsionek, który mógł być wykorzystywany jako miejsce obrad sądu lub zebrań starszyny kahału. Rozwiązania architektoniczne poznańskiej synagogi zostały powielone w Gnieźnie, gdzie w latach 80. XVI wieku zbudowano świątynię dla tamtejszej gminy.

Wnętrze Nowej Synagogi (Neue Betschule) przy ul. Żydowskiej,
fot. z początku XX w. S. Jaffé. Ze zb. BU.

Stara Synagoga została zniszczona przez pożar w czerwcu 1590 roku. Podczas odbudowy w styczniu 1613 roku ponownie padła ofiarą płomieni. Odbudowę ukończono w 1618 roku. Kolejny pożar zrujnował świątynię w 1803 roku. Pierwszy większy remont bóżnicy przeprowadzono dopiero w 1858 roku, następny w 1883 roku. Budynek rozebrano po 1908 roku.

*Fasada Nowej Synagogi (Neue Betschule) przy ul. Żydowskiej,
fot. z początku XX w. S. Jaffé. Ze zb. BU.*

Nowa Synagoga (Neue Betschule) – nieistniejąca

Na przełomie XVI i XVII wieku, prawdopodobnie po pożarze dzielnicy żydowskiej w czerwcu 1590 roku, zbudowano tzw. Nową Synagogę przylegającą do północnej ściany wcześniejszej świątyni. 16 marca 1717 roku w bóżnicy wybuchł pożar, na szczęście w porę ugaszony, choć ogień strawił wiele ksiąg i dokumentów. Bóżnica posiadała jedną, prostokątną salę modlitewną, większą i szerszą od tej, która znajdowała się w tzw. Starej Synagodze, oraz galerię dla kobiet. W 1803 roku wraz ze Starą Synagogą padła ofiarą szalejącego w Poznaniu pożaru. Obie świątynie zostały

*Aron ha-kodesz Synagogi Nehemiasza (Nehemias Betschule) przy ul. Żydowskiej,
fot. z początku XX w. S. Jaffé. Ze zb. BU.*

wyremontowane w 1858 roku. Zabezpieczono wówczas pękające stropy i mury oraz wymieniono podłogi. W 1880 roku z powodu złego stanu technicznego Policja Budowlana chciała zamknąć obie synagogi, ale w latach 1883–84 przeprowadzono kolejne remonty, zmieniając użytkowanie pomieszczeń dla kobiet. Bóżnicę rozebrano po 1908 roku.

Synagoga Nehemiasza (Nehemias Betschule) – nieistniejąca

W 1717 roku, po kolejnym wielkim pożarze miasta, w dolnej części kamienicy przy ul. Żydowskiej 21 powstała tzw. Synagoga Nehemiasza